

Ginfo ediziun 1/2022

Uffizi da vischnancas dal Grischun

Prefaziun

Questa ediziun da nossa publicaziun d'infurmaziun sa fatschenta pli detagliadamain cun ils **quints annuals 2020** da las vischnancas grischunas.

Forsa avais Vus spetgà insatge auter per l'emprim onn da corona 2020. Ma il facit dals resultats annuals è legraivel: Las vischnancas grischunas han demussà er la fin da l'onn 2020 finanzas per gronda part saunas. La tendenza positiva dals ultims onns ha cuntinuà uschia, malgrà la pandemia.

Cuntrari a las ediziuns da pli baud avain nus augmentà il grad da precisaziun, quai che Vus pudais vesair facilmain vi da la dimensiun da questa Ginfo. Cun quai sperain nus d'As pudair dar, stimada lectura, stimà lectur, ina infurmaziun cumplexsiva davart ils resultats dals quints communalas 2020. Numerusas graficas duain facilitar l'interpretaziun e la chapientscha da nossas explicaziuns.

En 90 vischnancas han regularmain lieu radunanzas communalas. Adina puspè chaschunan dumondas da procedura (en spezial er davart la procedura da votaziun) discussiuns e scleriments giuridics. Cun in **mussavia concernent l'organisaziun da radunanzas communalas** vulain nus pervia da quai ademplir il giavisch ch'è vegnì pronunzià pliras giadas en chausa. Cun quel duai vegnir stgaffida in'ovra pratica che eliminescha intschertezzas, che gida commembras e commembers da l'autorità, che han pouca experientscha d'uffizi, e che respunda dumondas giuridicas specificas. Il mussavia, concepì tenor il motto "Da la pratica – per la pratica" po dentant avair success mo, sche Vus ans sustegnais. Legiai pervia da quai nossa supplica sin [pagina 34](#).

Cuntegn

1. Statistica da las finanzas da las vischnancas	4
1.1 Introducziun	4
1.2 Pes da taglia e retgavs fiscals	6
1.3 Quints economics 2020	11
1.4 Quints d'investiziun 2020	17
1.5 Bilantschas per ils 31 da december 2020	21
1.6 Indicatur da finanzas 2020	24
1.6.1 Grad d'autofinanziaziun en pertschient	25
1.6.2 Quota da la grevezza da tschains en pertschient	26
1.6.3 Debit net en francs per persuna	27
1.6.4 Quota da l'autofinanziaziun en pertschient	30
1.6.5 Quota dal servetsch da chapital en pertschient	31
1.6.6 Quota da l'indebitament brut en pertschient	33
1.6.7 Quota d'investiziun en pertschient	34
1.7 Facit e perspectives	36
1.8 Agiunta: Indicatur da finanzas da las vischnancas 2020	37
2. Mussavia per preparar e per manar tras radunanzas communalas	38

1. Statistica da las finanzas da las vischnancas

1.1 Introducziun

Las vischnancas grischunas han demussà la fin da l'onn 2020 finanzas per gronda part saunas. La tendenza positiva dals onns precedents ha cuntinuà.

Il trend en direcziun da pes da taglia communalis pli bass ch'è vegnì promovì durant ils ultims 10 onns da la buna situaziun economica, ma er da las numerusas fusiuns, ha cuntinuà l'onn 2020. Tuttina han las vischnancas grischunas puspè realisà cun las taglias sin las entradas e sin la facultad entradas pli autas che l'onn precedent, sco quai ch'il [chapitel 1.2](#) da las explicaziuns mussa. L'influenza da la pandemia da COVID-19 n'è strusch accurschibla l'onn da gestiun 2020.

Il total dals retgavs fiscals ha procurà tut en tut per var la mesadad da tut las entradas communalas. Sco quai che l'analisa dals quints economics che suonda mussa ([chapitel 1.3](#)), han nov da diesch vischnancas grischunas realisà in surpli dal retgav durant l'onn da rapport. La media da l'autofinanziaziun è però stada l'onn 2020 ina giada dapli regressiva. Ella n'ha betg pli bastà dal tutfatg per financiar il nivel d'investiziun ch'è constantamain aut. Cun netto 1460 francs per persuna han las vischnancas investì l'onn 2020 però uschè bler sco anc mai en la decada precedenta ([chapitel 1.4](#)). La facultad netta da las vischnancas è per consequenza sa reducida levamain ([chapitel 1.5](#)), per persuna importa ella la fin da l'onn 6830 francs. Ina preschentaziun dal svilup da quests indicaturs da finanzas e d'ulteriurs indicaturs da finanzas impurtants cumplettescha las explicaziuns concernent l'onn 2020 ([chapitel 1.6](#)), avant ch'i vegn dà ina pitschna prevista a la fin ([chapitel 1.7](#)). Las numerusas reducziuns dal pe da taglia per il cumenzament da l'onn 2022 sco er las planisaziuns actualas da las finanzas da las vischnancas fan – malgrà las sfidas actualas – allusiun a perspectivas positivas per la situaziun finanziaria generala a vista curta fin mesauna. Las vischnancas grischunas realiseschan en general ina politica da finanzas prudenta.

En il [chapitel 1.8](#) chattais Vus sco agiunta ils indicaturs da finanzas da tut las vischnancas. Questas infurmaziuns As dattan in emprim maletg da las finanzas respectivas. Per in giudicament complessiv ston vegnir resguardads ulteriurs facturs (analisa specifica e svilup dals indicaturs da finanzas, evaluaziun detagliada dal quint annual, stadi da l'infrastructura existenta, basegn d'investiziun futur, particularitads dal rendaquint e.u.v.).

Datas supplementaras sin la pagina d'internet

Tut las vischnancas grischunas tramettan ils quints annuals che lur suverans han deliberà a l'Uffizi da vischnancas (UV), mintgamai fin la fin dal settember che suonda l'onn da gestiun. Il UV evaluescha statisticamain ils quints tenor criteris armonisads per tut la Svizra.

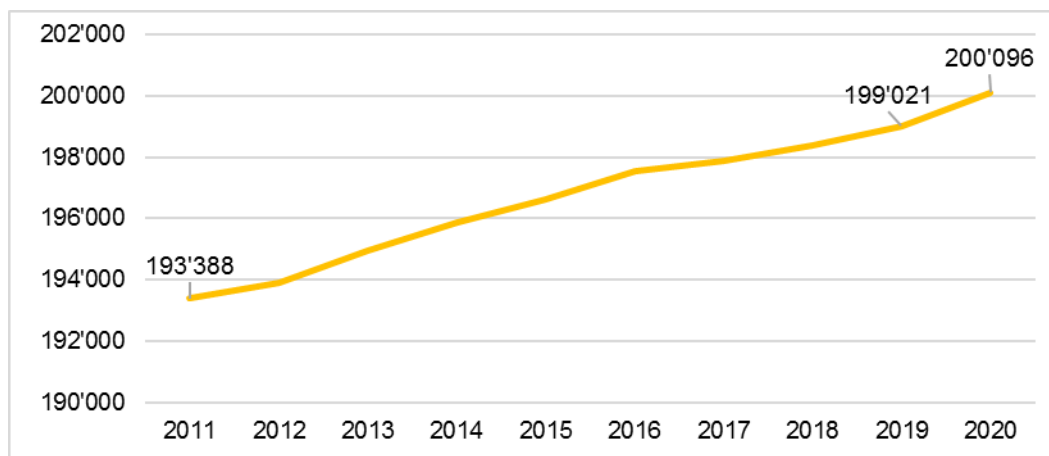
En questa publicaziun vegn il focus mess primarmain sin las valurs medias e sin las tendenzas generalas. Concernent las valurs detagliadas da las singulas vischnancas renviain nus gugent a la survista en l'aggiunta sco er a la pagina d'internet www.afg.gr.ch ⇒ [Vischnancas](#), nua che las statisticas da las finanzas da mintga vischnanca stattan a disposiziun per ina perioda da 5 onns resp. dapi ch'il quint annual vegn fatg tenor il Model armonisà da contabilitad 2 (MAC2).

L'augment da la populaziun cuntinuescha

Per gulivar l'effect d'augment resp. da midada e per pudair cumparegliar ina cun l'autra vischnancas da differenta grondezza, vegnan las valurs divididas tras il dumber da la populaziun residenta permanenta ed inditgadas per persuna. Uschia resultan cumparegliaziuns expressivas da plirs onns e da vischnancas.

L'onn 2020 ha il Grischun puspè dumbrà dapli abitantas ed abitants permanents. Cun 200 096 persunas (onn precedent 199 021) ha il dumber da la populaziun residenta permanenta surpassà per l'emprima giada la valur da 200 000 persunas.

Illustraziun 1: Svilup da la populaziun permanenta en Grischun, 2011–2020

Funtauna: Uffizi federal da statistica (STATPOP)

La populaziun permanenta è la populaziun da referenza da la statistica da la populaziun. Ella cumpiglia tut las persunas ch'èn burgaisas svizras e che han lur

domicil principal en Svizra sco er tut las personas estras che han ina permissiun da star en il pajais per almain 12 mais u a partir d'ina dimora da 12 mais en Svizra (legitimaziun B/C/L/F u N u document da legitimaziun DFAE).

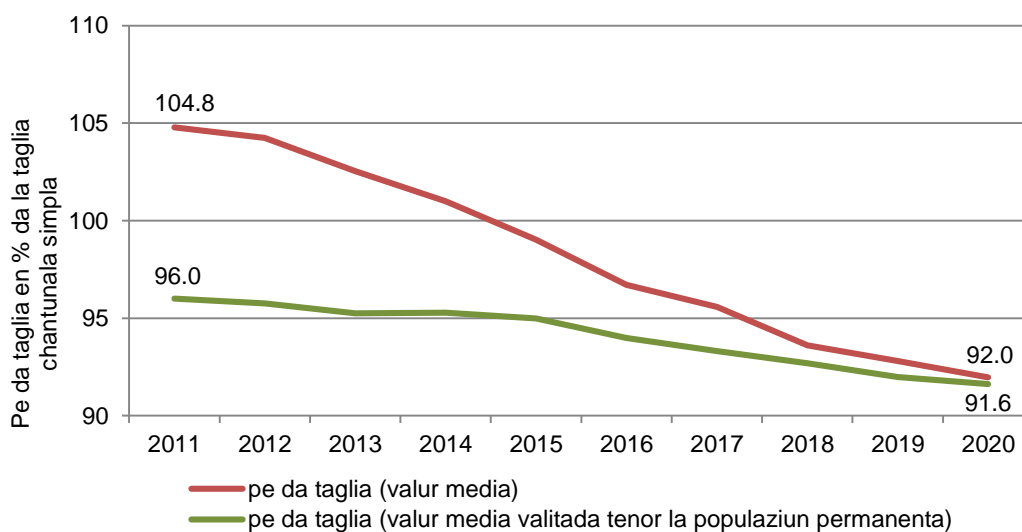
1.2 Pes da taglia e retgavs fiscals

L'onn 2020 è il pe da taglia mesaun da las vischnancas grischunas sa reduci vinavant – in trend che cuntinuescha. Tuttina èn ils retgavs fiscals s'augmentads l'onn 2020.

L'onn 2020 è il pe da taglia mesaun stà cun 92,0 pertschient per 0,8 puncts procentuals pli bass che l'onn precedent. Cumpareglià cun l'onn 2019 han otg vischnancas reduci lur pe da taglia, ina vischnanca l'ha augmentà.

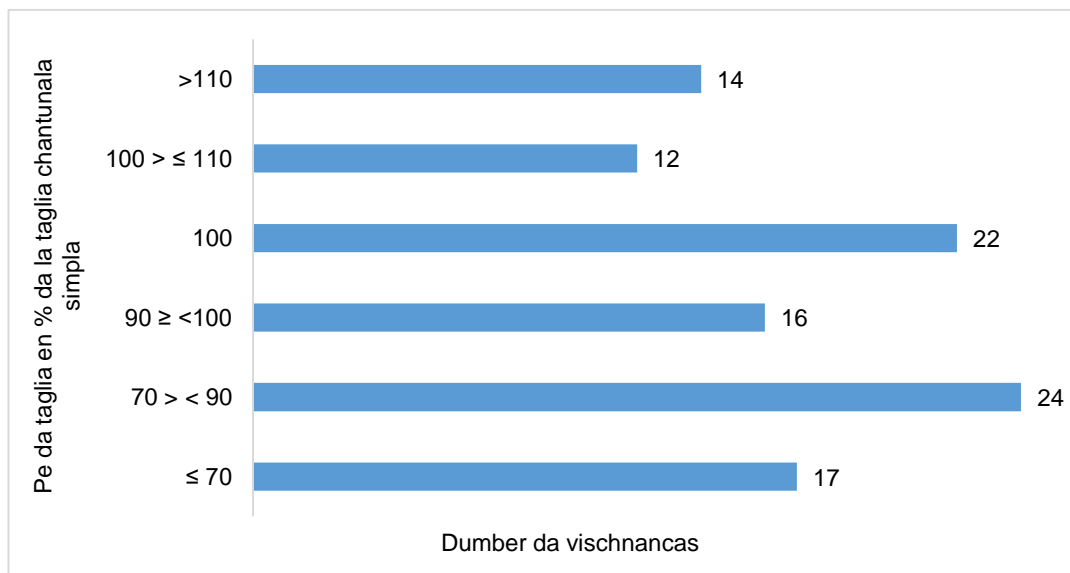
Anc l'onn 2011 importava la differenza tranter la media aritmetica dals pes da taglia e la media validada tenor abitants, che resguarda las grondezzas da las vischnancas ch'èn fitg differentas, quasi 9 puncts procentuals. Fin l'onn 2020 è questa differenza sa diminuida cuntinuadamain. Ella importa l'onn da rapport mo pli 0,4 puncts procentuals. Per ina gronda part po quai vegnir declerà cun las numerusas fusiuns da vischnancas durant ils ultims 10 onns. La pli gronda part da las "novas" vischnancas han oz in pe da taglia pli bass che lur vischnancas precedentas ch'eran savens pitschnas e pon er mantegnair quel fin ussa.

Illustraziun 2: Svilup dals pes da taglia da las personas natirals en las vischnancas grischunas, 2011–2020

L'onn 2020 ha il median dals pes da taglia communal importà 95 pertschient – la mesadad da las vischnancas aveva in pe da taglia communal pli aut, l'autra mesadad in pli bass. L'onn 2020 avevan trais vischnancas (Bravuogn Filisur, Furna, Lon) anc adina in pe da taglia da 130 pertschient. La maioritad da las vischnancas sa chattava en il sector tranter 70 fin e cun 100 pertschient, entant che 17 vischnancas avevan cun 70 u main pertschients in pe da taglia cleramain sut la media. La vischnanca da Runtgaglia aveva cun 30 pertschient vinavant il pe da taglia il pli bass.

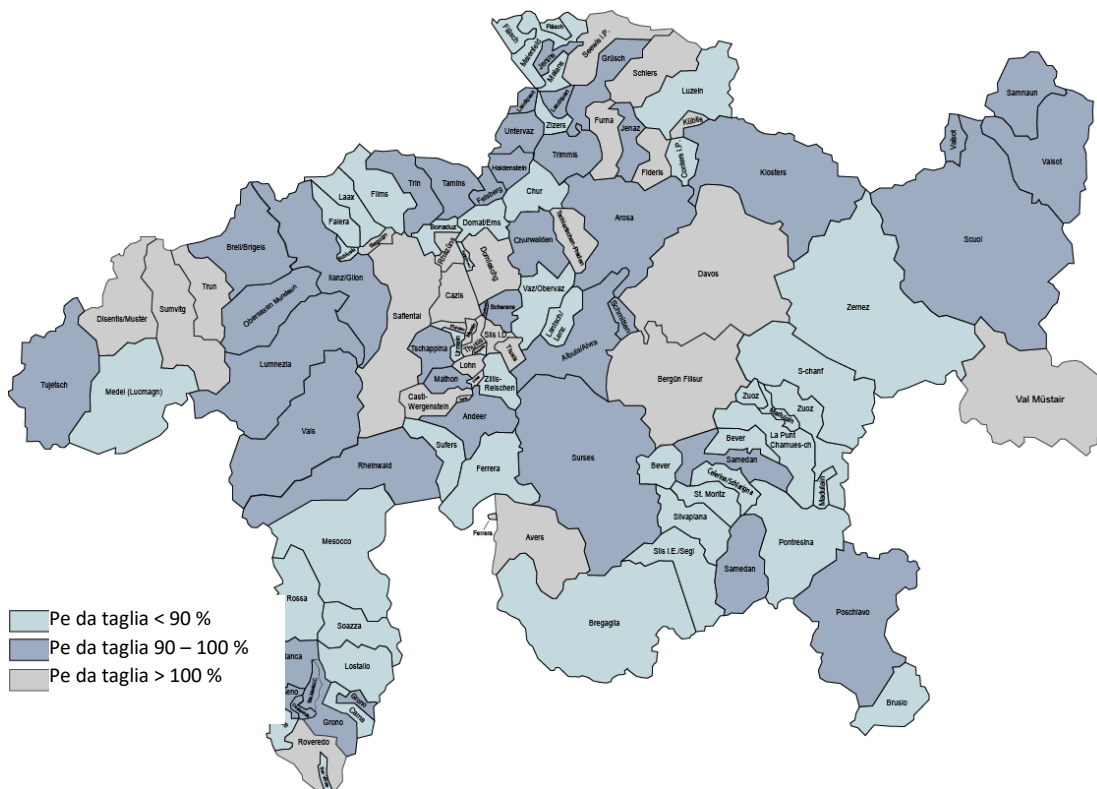
Illustraziun 3: Repartiziun dals pes da taglia communal grischuns, 2020

La charta qua sutvast mussa la repartiziun geografica dals pes da taglia communal.

Illustraziun 4: Survista dals pes da taglia communalis grischuns, 2020

Excurs: Pes da taglia 2021/2022

Cuntrari als resultats dals quints annuals èn gia avant maun ils pes da taglia dals onns 2021 e 2022. Sin il cumenzament da l'onn 2021 han duas ulteriuras vischnancas reduci lur pe da taglia, in augment n'hai dà nagliur l'onn passà. Ina runda da reduziun pli gronda hai dà per il cumenzament da l'onn current – gist 13 vischnancas han in pe da taglia pli bass che anc l'onn 2021, mo en in cas hai dà in augment. La media dal pe da taglia è sa reduci da 92,0 pertschient l'onn 2020 a 90,7 pertschient l'onn passà, l'onn 2022 importa el ussa anc 89,7 pertschient ed ha sutpassà per l'emprima giada la limita da 90 pertschient.

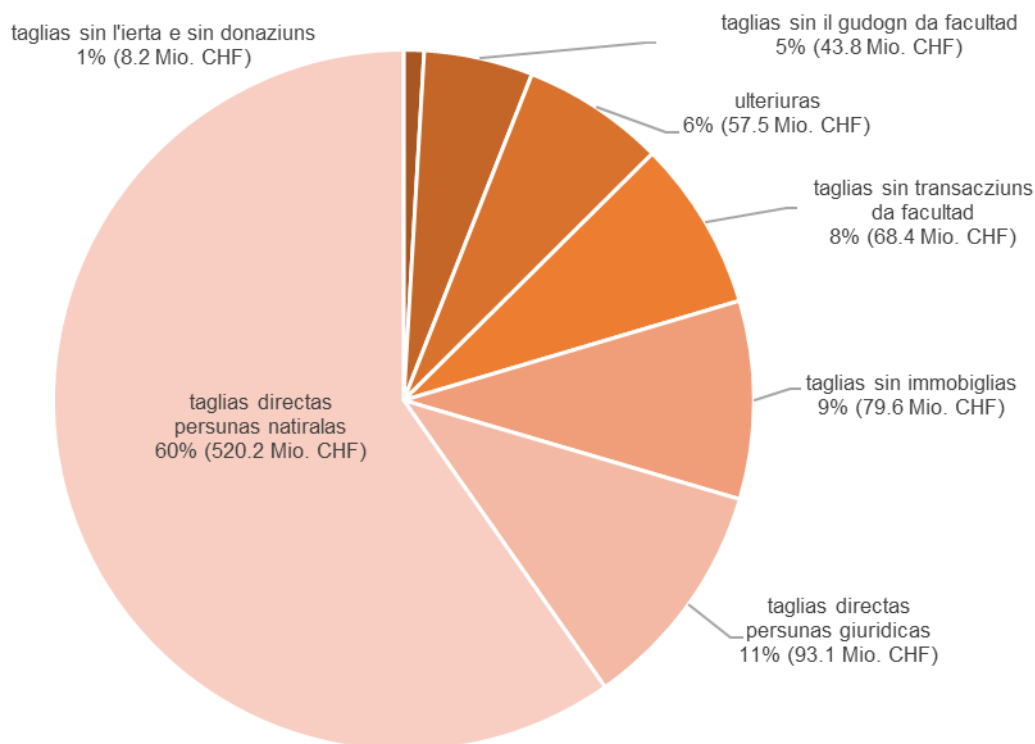
Il pe da taglia valità tenor abitanta u abitant dals onns 2021 e 2022 na po anc betg vegnir calculà, perquai ch'ils dumber definitivs da la populaziun vegnan publicgads pir pli tard.

Ulteriu augment da las entradas fiscalas

Las vischnancas grischunas han generà l'onn 2020 retgavs fiscals dad 870,6 milliuns francs. Quai è in augment da 2,1 pertschient cumpareglià cun l'onn precedent (+17,9 miu. francs). 60 pertschient da tut ils retgavs fiscals derivan da las taglias directas da las persunas natiralas, las taglias directas da las persunas giuridicas han contribuì var 11 pertschient dal total.

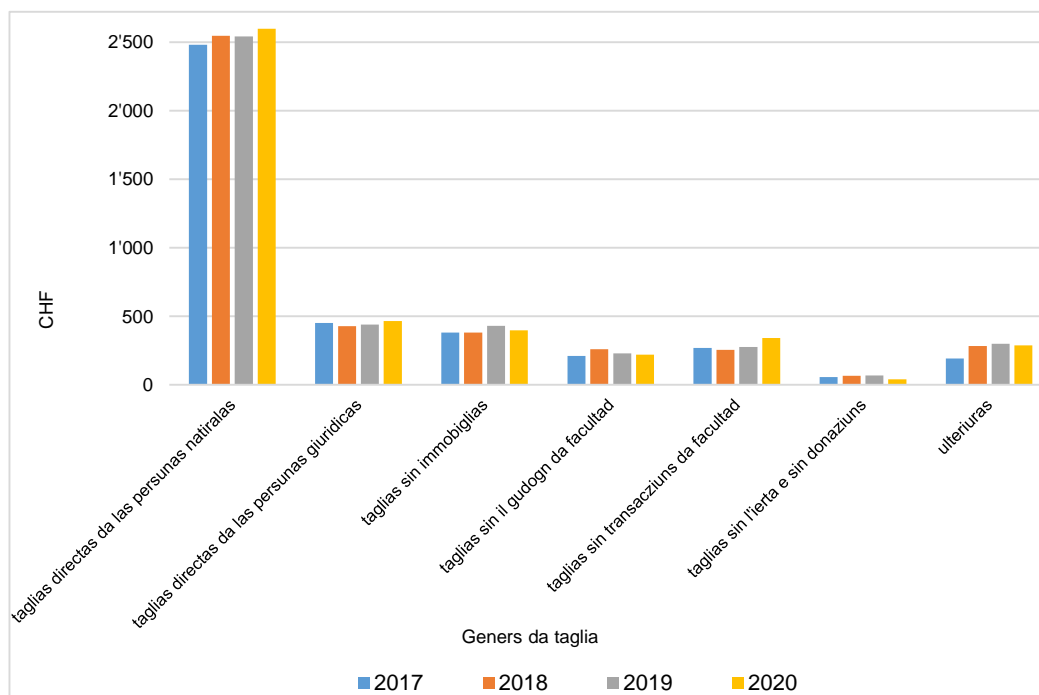
Illustraziun 5: Structura dals retgavs fiscals, summa da tut las vischnancas grischunas 2020

Las taglias directas da las persunas natiralas per persuna èn s'augmentadas – cumpareglià cun l'onn precedent – per 57 francs a da nov 2600 francs. En congual cun l'onn 2017 ha l'augment importà 118 francs. Er las entradas fiscalas da las persunas giuridicas èn s'augmentadas l'onn 2020 (da nov 465 francs per persuna) sco er las taglias sin transacziuns da facultad (da nov 341 francs per persuna). Ina reducziun en congual cun la valur da l'onn precedent extraordinariamain auta è vegnida constatada en il sector da las taglias sin immobiglias (da nov 398 francs per persuna), medemamain tar las taglias sin il gudogn da facultad sco er tar las taglias sin l'ierta e sin donaziuns (da nov 219 francs resp. 41 francs).

Illustraziun 6: Svilup dals retgavs fiscals per persuna en las vischnancas grischunas, 2017–2020

1.3 Quints economics 2020

90 pertschient da tut las vischnancas grischunas han nudà l'onn 2020 in surpli dal retgav en lur quint economic. Tut en tut ha il surpli importà bundant 108 milliuns francs. La media da l'autofinanziaziun per persuna è stada in zic pli bassa che l'onn precedent.

Illustraziun 7: Quints economics da las vischnancas grischunas – ils indicaturs ils pli impurtants da l'onn 2020

Vischnancas cun in surpli dal retgav	95	Retgav total	1,73 mia. francs
Vischnancas cun in quint equilibrà	1	Custs totals	1,62 mia. francs
Vischnancas cun in surpli d'expensas	9		
Vischnancas cun in'autofinanziaziun positiva	103	Media da l'autofinanziaziun per persuna	1370 francs
Vischnancas cun in'autofinanziaziun negativa	2		

95 da las 105 vischnancas grischunas ch'existivan l'onn 2020 han concludì lur quint economic cun in surpli dal retgav.

La cumprova dal gudogn e da la perdita per persuna mussa, che las expensas da manaschi èn stadas per 72 francs pli bassas che l'onn precedent, malgrà ch'ils custs da personal èn creschids levamain. Ils motivs per la diminuziun èn en spezial ils respargns tar ils custs materials e tar ils ulteriurs custs da manaschi sco er las amortisaziuns pli pitschnas. Tar retgavs da manaschi stagnants è uschia resultà in resultat da l'activitad da manaschi ch'è 75 francs pli aut. Pli bass che l'onn precedent è stà il resultat da la finanziaziun. Pervia d'ina reducziun dals custs extraordinaris hai dà in resultat extraordinari main negativ. A la fin è resultà da quai in surpli dal retgav da 542 francs per persuna.

*Illustraziun 8: Cumprova graduada dal gudogn e da la perdita dals onns 2019 e 2020 (en francs per persuna)**

	2019	2020
Custs da manaschi tenor la cumprova graduada dal gudogn e da la perdita	7276	7204
Retgav da manaschi tenor la cumprova graduada dal gudogn e da la perdita	7516	7518
Resultat da l'activitad da manaschi	240	315
Custs finanziaus	117	109
Retgav finzial	556	444
Resultat da la finanziaziun	439	335
Resultat operativ	679	650
Custs extraordinaris	232	158
Retgav extraordinari	91	49

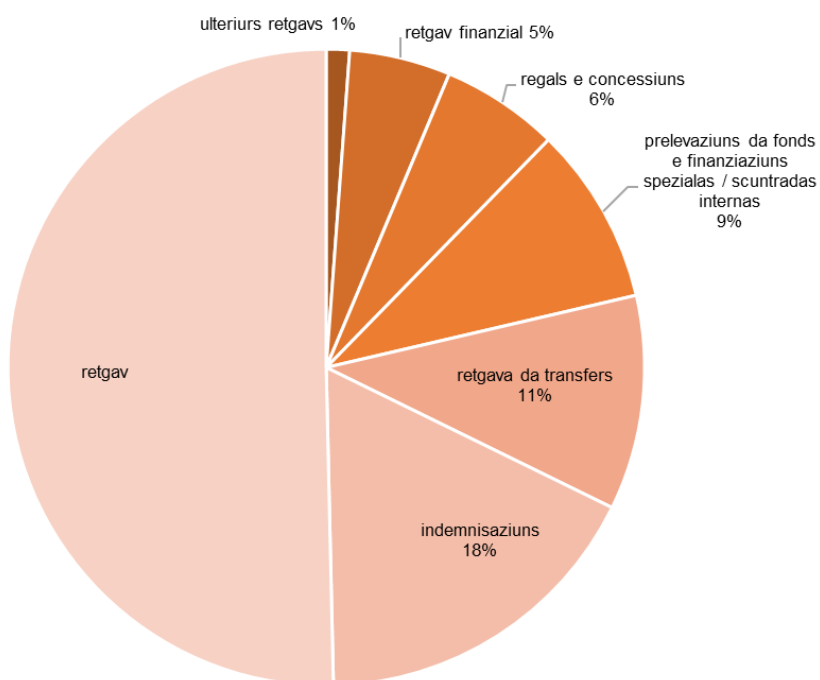

Resultat extraordinari	-141	-108
Resultat total quint da gudogn e da perdita	538	542

*senza scuntradas internas

Ils retgavs fiscals en la dimensiun da bundant 870 milliuns francs (cf. ill. 5) resp. da 4351 francs per persuna han en total procurà per la mesadad da tut ils retgavs communal. Las funtaunas d'entrada las segund impurtantas èn stadas las indemnizaziuns (savens taxas d'utilisaziun e servetschs, tar ils quals tutgan per exempel las taxas d'aua, d'aua persa e da ruments; ultra da quai retgavs da vendita, restituziuns, taxas per acts uffizials e chaussas sumegliantas) suandadas dals retgavs da transfers (per exempel contribuziuns d'instituziuns publicas e da terzs, golvaziun da finanzas, indemnizaziuns d'instituziuns publicas). Cun absolutamain 104 milliuns francs resp. cun 517 francs per persuna han regals e concessiuns contribuì var 6 pertschient da las entradas.

Illustraziun 9: Structura dals retgavs da las vischnancas grischunas, 2020

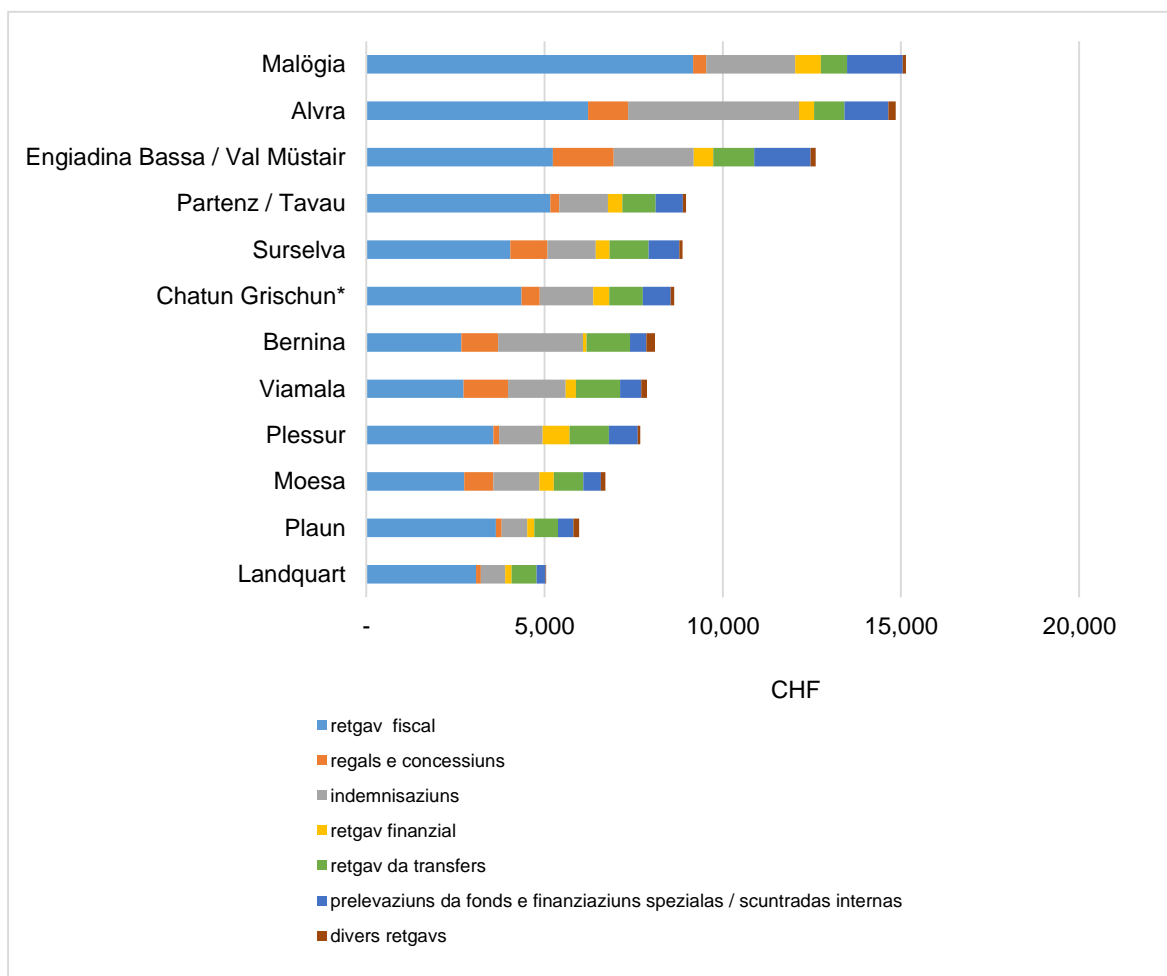
Grondas differenzas tar ils retgavs

En cas da l'autozza dals retgavs e da lur cumposiziun sa mussan cleras differenzas. Las vischnancas da la regiun Malögia han realisà en media retgavs fiscals da var 9200 francs per persuna, cumbain che la media dal pe da taglia da las vischnancas da la regiun è cleramain pli bass che en tut las autras regiuns.

Percunter han las vischnancas da las regiuns Moesa, Bernina u Viamala generà retgavs fiscals da mo var 2700 francs per persuna. En las ultimas duas regiuns han las vischnancas realisà persunter retgavs surproporzionalmain auts cun regals e cun concessiuns sco er cun indemnizaziuns, entant che quellas giogan en autras vischnancas mo ina rolla fitg subordinada.

Cun mintgamai tut en tut var 15 000 francs han las vischnancas da las regiuns Malögia ed Alvra generà ils retgavs per persuna cleramain ils pli auts, entant che da l'autra vart las vischnancas da las regiuns Plaun e Landquart èn restadas sut la valor da 6000 francs. Questas duas regiuns cun ina gronda populaziun han realisà – ultra dals retgavs fiscals – auters retgavs ch'èn en cumparegliaziun fitg bass.

Illustraziun 10: Retgavs e structura dals retgavs en las vischnancas grischunas 2020 (aggregads a regiuns, per persuna)

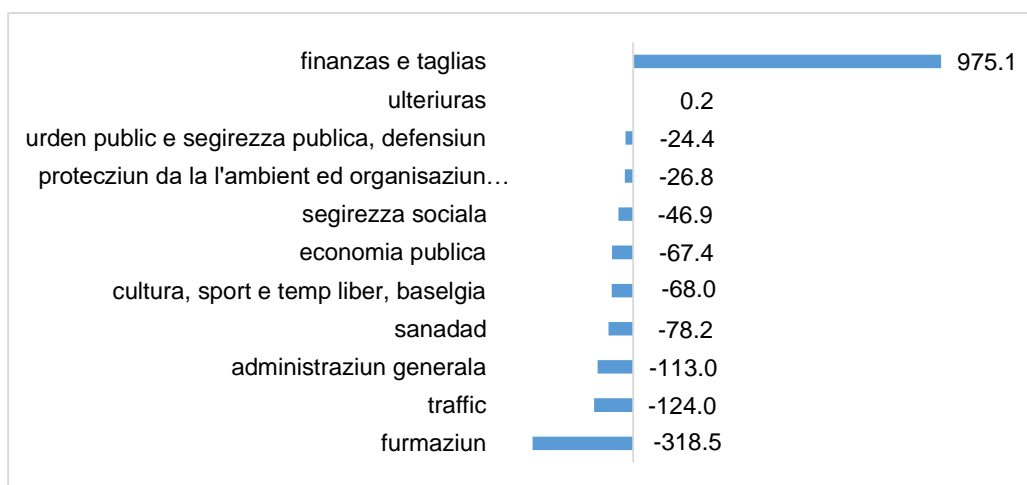
*chantun valor media

Furmaziun e traffic cun ils custs ils pli auts

In sguard sin il saldo da las singulas funcziuns mussa, ch'il sector da la furmaziun ha chaschunà vinavant ils custs nets lunschor ils pli auts per las vischnancas, suandà dals fatgs dal traffic sco er da l'administraziun generala.

Illustraziun 11: Custs e retgavs nets da las vischnancas grischunas tenor funcziuns, 2020 (en miu. francs)

Sco differenza tranter il retgav net da la funcziun finanzas e taglias (plus ulteriusas) sco er ils custs nets cumulads da las ulteriusas funcziuns resulta il surpli da bundant 108 milliuns francs.

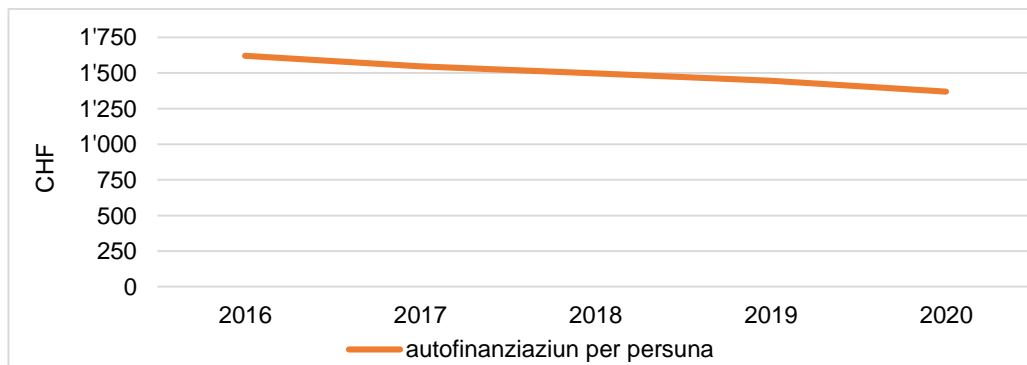
Leva reducziun da l'autofinanziaziun

Sco summa dal saldo dal quint economic plus da las amortisaziuns e las midadas da las reservas resulta l'autofinanziaziun. Quella furma la basa per ina retscha d'ulteriusas analisas e d'indicaturs da finanzas (cf. [chapitel 1.4 Quints d'investiziun 2020](#), e [chapitel 1.6 Indicaturs da finanzas 2020](#) qua sutvart).

L'autofinanziaziun da tut las vischnancas ha importà l'onn 2020 en la summa 274,1 milliuns francs, 13,5 milliuns francs main che l'onn precedent. Per persuna correspunda quai ad ina diminuziun da 1445 francs a 1370 francs. La diminuziun generala da l'autofinanziaziun durant ils ultims onns è er d'attribuir al fatg, che custs materials e custs da manaschi pli auts vegnan cudeschads directamain en il quint economic tenor MAC2.

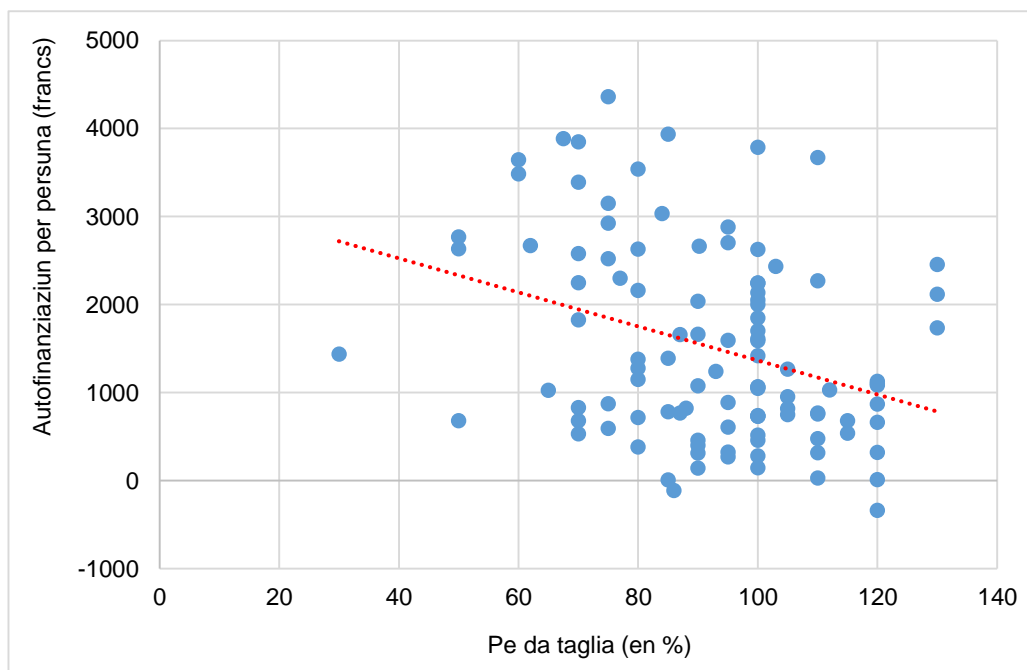

Illustraziun 12: Svilup da l'autofinanziaziun per persuna

L'illustraziun qua sutvart mussa la relaziun tranter l'autofinanziaziun per persuna ed il pe da taglia d'ina vischnanca. Mintga punct represchenta ina vischnanca. Tendenzialmain (lingia cotschna) han realisà l'onn 2020 las vischnancas cun in pe da taglia pli bass in'autofinanziaziun in zic pli auta che las vischnancas cun in pe da taglia surproporzionalmain aut.

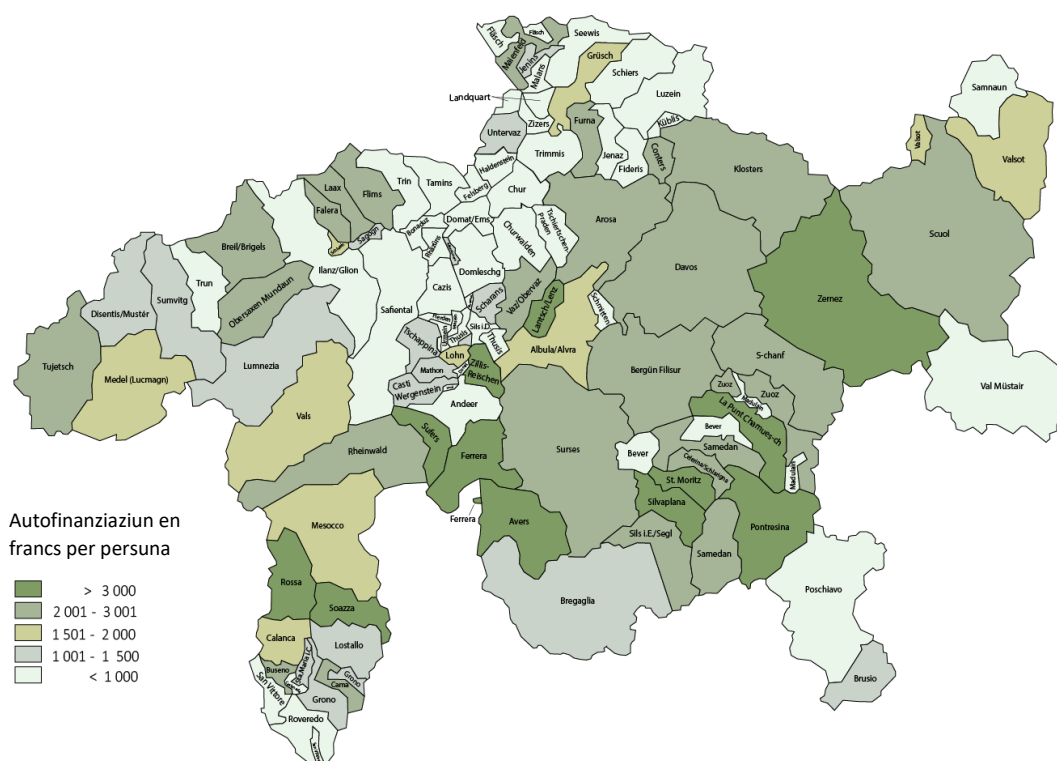
Illustraziun 13: Autofinanziaziun per persuna e pe da taglia, 2020

Tranter l'autofinanziaziun per persuna la pli auta (4361 francs) e la pli bassa (minus 337 francs) hai dà ina differenza da quasi 4700 francs. Tranter la dunsaina da vischnancas cun in'auta autofinanziaziun per persuna da passa 3000 francs sa chattavan oravant tut vischnancas cun ina caratteristica fermamain turistica sco er in pèr vischnancas cun entradas relativamain autas or dals tschains d'aua.

Illustraziun 14: Survista da l'autofinanziaziun per persuna, 2020 (en francs)

1.4 Quints d'investiziun 2020

Las vischnancas grischunas han investì l'onn 2020 cun netto 292,1 milliuns francs uschè bler sco mai durant ils ultims onns. Las investiziuns bruttas communalas han – en moda cumulada – surpassà da nov las investiziuns dal chantun.

Illustraziun 15: Quints d'investiziun 2020 – ils indicaturs ils pli impurtants

Expensas d'investiziun	total	397,6 miu. francs
Entradas d'investiziun	total	105,5 miu. francs
Investiziuns nettas	total	292,1 miu. francs
Investiziuns nettas	Ø per persuna	1460 francs

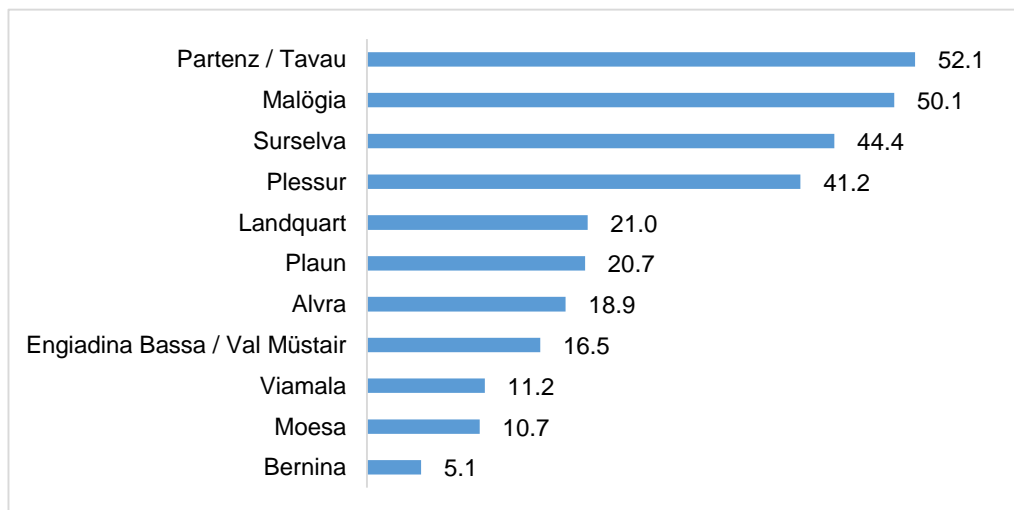
Ils 292,1 milliuns francs investiziuns nettas da l'onn 2020 correspundan ad in augment per 13 milliuns francs u per 7 pertschient cumpareglia cun l'onn precedent. Entant che las expensas d'investiziun èn sa reducidas per var 7 milliuns francs, èn las entradas d'investiziun sa reducidas per 20 milliuns francs.

Autas investiziuns en la regiun Partenz / Tavau

Ord ina vista regionala èn las pli bleras investiziuns communalas nettas vegnidas realisadas en las regiuns grondas Partenz / Tavau e Malögia.

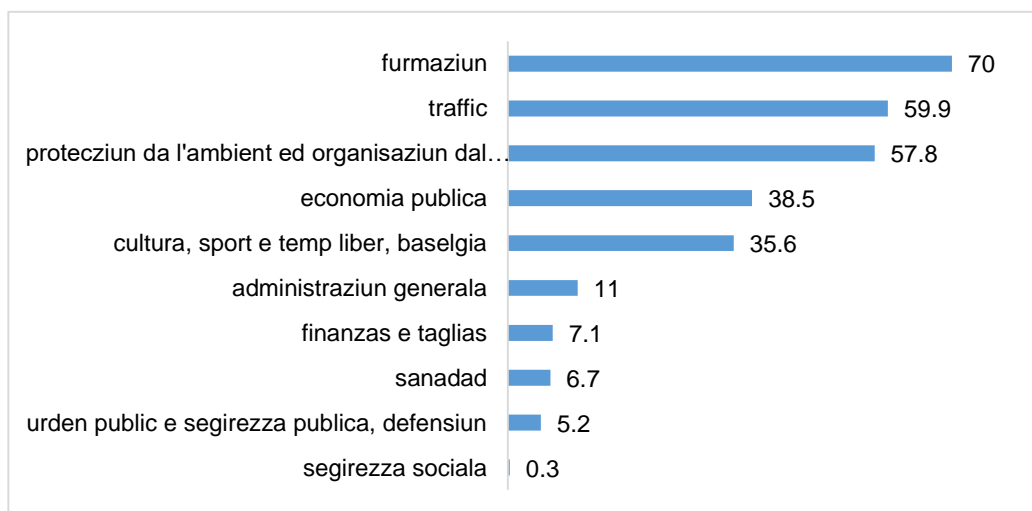
Illustraziun 16: Investiziuns nettas da las vischnancas grischunas tenor regiuns, 2020 (en miu. francs)

Autas investiziuns en il sector da la furmaziun

Oravant tut pervia d'engrondiments e pervia da sanaziuns d'infrastructuras da scola è vegnì investì il pli fitg en il sector da la furmaziun l'onn 2020. Alura suondan ils fatgs dal traffic sco er il sector da la protecziun da l'ambient e da l'organisaziun dal territori.

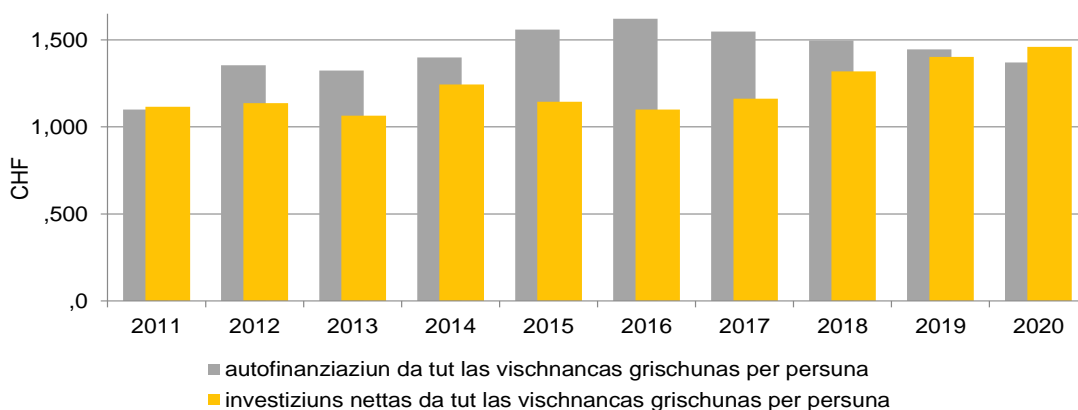
Illustraziun 17: Investiziuns nettas da las vischnancas grischunas tenor funcziuns, 2020 (en miu. francs)

Las investziuns nettas surpassan l'autofinaziaziun

L'onn 2020 èn las investziuns nettas per persuna s'augmentadas per la quarta giada ina suenter l'otra. Cun 1460 francs han quellas cuntanschì la valur la pli auta dals ultims 10 onns. Questa tendenza è sa sviluppada en ina moda cuncontrarienta a la media da l'autofinaziaziun per persuna ch'è sa diminuida per la quarta giada ina suenter l'otra. 1370 francs per persuna n'han betg pli bastà cumpletmain per financiar las investziuns. En la summa han las vischnancas pia stuì far per l'emprima giada dapi l'onn 2011 novs debits – en ina dimensiun relativamain modesta – e/u reducir lur facultad per financiar tut las investziuns (cf. er [chapitel 1.6.1 Grad d'autofinaziaziun en pertschient](#)).

Illustraziun 18: Investziuns nettas ed autofinaziaziun per persuna, 2011-2020

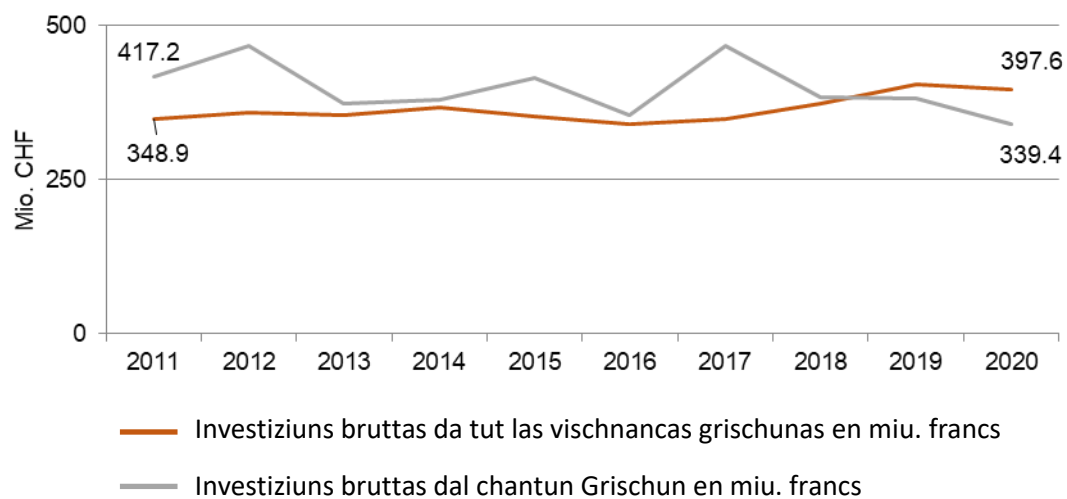

Las investziuns bruttas da las vischnancas èn pli autas che quellas dal chantun

In sguard sin il svilup da las investziuns bruttas – q.v.d. sin las summas investidas senza resguardar las entradas d'investiziun – ed ina cumparegliaziun cun las investziuns ch'il chantun ha fatg mussan, che las vischnancas han investi l'onn 2020 per la segunda giada ina suenter l'otra dapli ch'il chantun. Sco investider impurtant è tut il maun public in grond sustegn per l'economia publica regionala – che stabilisescha per regla oravant tut er la conjunctura.

Illustraziun 19: Investiziuns bruttas da las vischnancas grischunas sco er dal chantun Grischun, 2011–2020

1.5 Bilantschas per ils 31 da december 2020

Las bilantschas consolidadas da las vischnancas grischunas per la fin da l'onn 2020 suttastritgan la situaziun finanziaria ch'è vinavant fitg buna.

Illustraziun 20: Indicators da la bilantscha da tut las vischnancas 2020 per persuna (en francs)

	2019	2020
Facultad finanziaria	12850	12842
Facultad administrativa	8505	9149
Total da las activas	21355	21990
Chapital ester	5952	6012
Agen chapital	15403	15978
Total da las passivas	21355	21990

La **facultad finanziaria** cumpiglia quellas valurs da facultad che pon vegnir alienadas senza periclitir l'adempliment d'incumbensas publicas. La facultad finanziaria da tut las vischnancas è s'augmentada per 8 francs per persuna cumpareglià cun l'onn precedent sin 12 842 francs. Per la fin da l'onn 2020 ha ella tut en tut importà 2,57 milliardas francs. Quasi la mesadad da quella eran bains d'investiziun materials (bains immobigliars, immobiglias e chaussas sumegliantas).

La **facultad administrativa** cumpiglia quellas valurs da facultad che servan ad ademplir directamain e durant in temp pli lung incumbensas publicas. Latiers tutgan per exempel stabiliments da scola u vias communalas. La facultad administrativa da tut las vischnancas è s'augmentada – primarmain sco consequenza dal nivel d'investiziun aut – per 644 francs per persuna cumpareglià cun l'onn 2019. Tut en tut ha ella importà per la fin da l'onn 2020 1,83 milliardas francs, bundant 84 pertschient eran bains d'investiziun materials.

Il **chapital ester** per persuna è stà cun 6012 francs 60 francs pli aut che l'onn precedent. En cifras absolutas eran quai var 1,2 milliardas francs. Bundant dus terzs da quel eran impegns finanziaus da lunga durada.

575 francs pli aut che l'onn precedent è stà l'**agen chapital** bilantschà per persuna. Quel importa da nov 15 978 francs. L'agen chapital da tut las

vischnancas importava per la fin da l'onn 2020 tut en tut var 3,2 milliardas francs, quasi la mesadad derivava dals surplus da bilantscha cumulads.

Cun la survista qua sutvart sa laschan valitar pli detagliadamain las relaziuns da grondezza da las differentas posiziuns da bilantscha a la fin da l'onn da gestiun 2020.

Illustraziun 21: Cumposiziun da la summa da bilantscha da tut las vischnancas, 2020

Activas	en francs	en %	Passivas	en francs	en %
Meds liquids ed investiziuns da daners da curta durada	497 992 177	19,4 %	Impegn currentes	216 368 360	18,0 %
Pretensiuns	500 217 478	19,5 %	Impegn finanziaus da curta durada	54 168 720	4,5 %
Investiziuns finanziaus da curta durada	4 431 978	0,2 %	Cudeschaziuns transitoricas passivas	53 192 663	4,4 %
Cudeschaziuns transitoricas activas	237 588 360	9,2 %	Retenziuns da curta durada	7 538 197	0,6 %
Provisiuns e lavurs cumenzadas	5 942 878	0,2 %	Impegn finanziaus da lunga durada	817 347 383	67,9 %
Investiziuns finanziaus da lunga durada	126 960 888	4,9 %	Retenziuns da lunga durada	18 801 817	1,6 %
Bains d'investiziun materials da la facultad finanzia	1 196 223 389	46,6 %	Obligaziuns envers finanziaziuns spezialas e fonds en il chapital ester	35 574 702	3,0 %
Pretensiuns envers finanziaziuns spezialas e fonds en il chapital ester	242 555	0,0 %			
Total da la facultad finanzia	2 569 599 704	100 %	Chapital ester	1 202 991 840	100,0 %
Bains d'investiziun materials da la facultad administrativa	1 541 394 611	84,2 %	Obligaziuns (+) resp. pajaments anticipads (-) envers finanziaziuns spezialas	517 983 993	16,2 %
Bains d'investiziun immaterials	19 760 131	1,1 %	Fonds	117 657 983	3,7 %
Emprests	74 583 080	4,1 %	Prefinanziaziuns	160 108 302	5,0 %
Participaziuns	156 166 525	8,5 %	Reserva da la nova valitaziun da la facultad finanzia	7 592 647	0,2 %
Contribuziuns d'investiziun	69 356 599	3,8 %	Ulteriur agen chapital	834 555 070	26,1 %
Amortisaziuns supplementaras cumuladas	-30 655 745	-1,7 %	Surpli/deficit da bilantscha	1 559 315 069	48,8 %
Total Facultad administrativa	1 830 605 201	100 %	Agen chapital	3 197 213 064	100,0 %
Total da las activas	4 400 204 904		Total da las passivas	4 400 204 904	

Leva reducziun da la facultad netta

Tar la subtracziun da la facultad finanziaria dal chapital ester resulta sco differenza il debit net (resp. en cas d'in segn negativ la facultad netta d'ina vischnanca). Quai è in indicatur impurtant per la situaziun da la facultad d'ina vischnanca.

Illustraziun 22: Debit net / facultad netta da tut las vischnancas grischunas per la fin da l'onn 2020 (en francs)

	2019	2020
Facultad financiera	2 557 417 817	2 569 599 704
Chapital ester	1 184 548 960	1 202 991 840
Debit net (+) / facultad netta (-)	-1 372 868 857	-1 366 607 863

Per la fin da l'onn 2020 è stada la facultad netta absoluta da tut las vischnancas cun stgars 1,37 milliardas francs per stgars 6 milliuns francs pli bassa che l'onn precedent. La situaziun da partenza da las vischnancas resta uschia vinavant fitg solida per dumagnar sfidas financialas futuras.

La facultad netta resp. il debit net per persuna è in indicatur da finanzas impurtant, sin il qual i vegn entrà spezialmain en il [chapitel 1.6.3](#).

1.6 Indicators da finanzas 2020

Er l'analisa dals set indicators da finanzas ch'èn vegnids registrads sco standard suttastritga la constituziun solida da las finanzas da las vischnancas grischunas.

Indicators da finanzas èn factors impurtants per la gestiun d'ina vischnanca e mussan ils trends da la politica da finanzas. Per che las vischnancas possian vegnir cumparegliadas ina cun l'autra, valan definiziuns armonisadas sin plaun naziunal per calcular quests indicators da finanzas.

L'Uffizi da vischnancas eruescha sin basa da las datas inoltradas dals quints annuals en spezial ils suandants indicators da finanzas (cf. art. 30 da l'Ordinaziun da finanzas per las vischnancas, OFV; DG 710.200):

- a) grad d'autofinanziaziun en pertschient
- b) quota da la grevizza da tschains en pertschient
- c) debit net en francs per persuna
- d) quota da l'autofinanziaziun en pertschient
- e) quota dal servetsch da chapital en pertschient
- f) quota da l'indebitament brut en pertschient
- g) quota d'investiziun en pertschient

Sin las definiziuns correspondentas e sin las valurs directivas respectivas vegni entrà curtamain qua sutvart tar mintga indicatur. Per giuditgar la situaziun finanziala d'ina singula vischnanca ston vegnir considerads ils indicators da finanzas per regla sur ina perioda da plirs onns.

Remartga: Tar las periodas qua sutvart èn inditgadas mo las vischnancas cun MAC2 per ils onns 2016 fin 2018. Dapi l'onn da gestiun 2019 vegnan manads tut ils quints tenor MAC2.

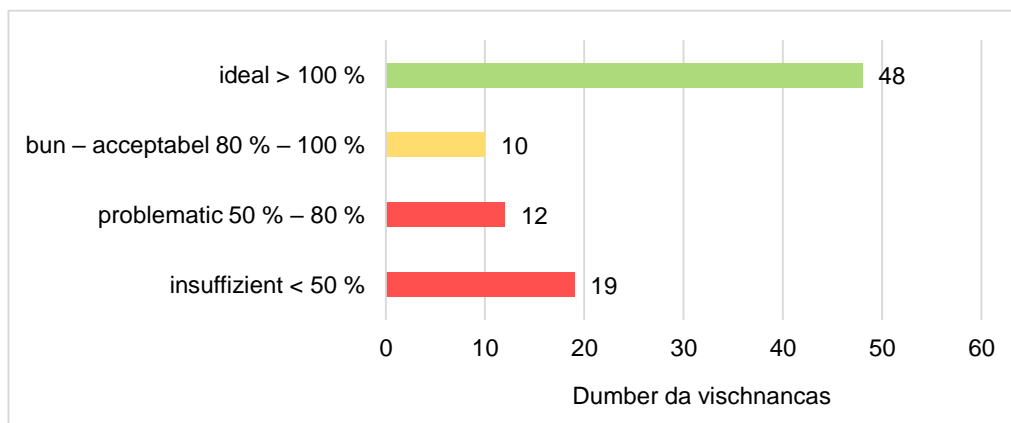

1.6.1 Grad d'autofinanziaziun en pertschient

Sch'ins metta l'autofinanziaziun en relaziun cun las investiziuns nettas resulta il grad d'autofinanziaziun. El inditgescha en tge dimensiun che la vischnanca po financiar investiziuns novas cun meds ch'ella ha generà sezza.

48 vischnancas han cuntanschì l'onn 2020 in grad d'autofinanziaziun da passa 100 pertschient che vegn definì sco ideal. Questas vischnancas han pia pudì financiar cumplainamain sezzas lur investiziuns nettas e pudì reducir debits resp. augmentar lur facultad.

Illustraziun 23: Grad d'autofinanziaziun en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020*

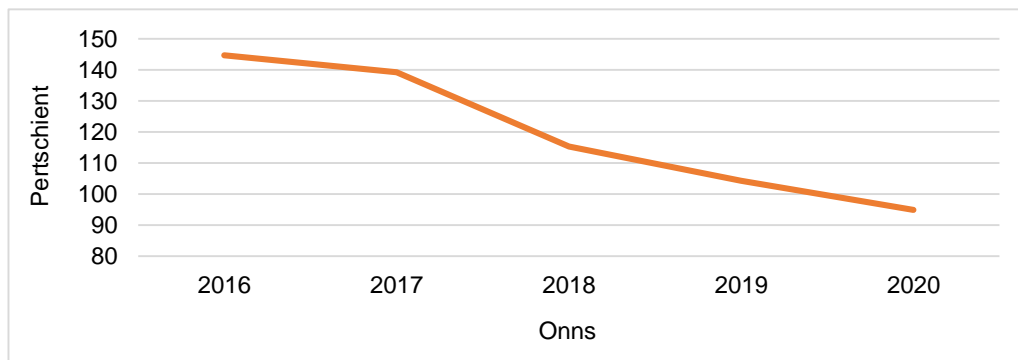

* Pervia d'in surpli tar las entradas d'investiziun n'ha il grad d'autofinanziaziun betg pudì vegnir calculà tar 16 vischnancas.

La media dal grad d'autofinanziaziun da tut las vischnancas è sa reduci cuntinuadamain in zic durant ils ultims onns, l'onn 2020 ha el ussa importà cun 94,84 pertschient sut 100 pertschient.

Illustraziun 24: Svilup dal grad d'autofinanziaziun en pertschient (valur media da tut las vischnancas, validada tenor abitanta u abitant)

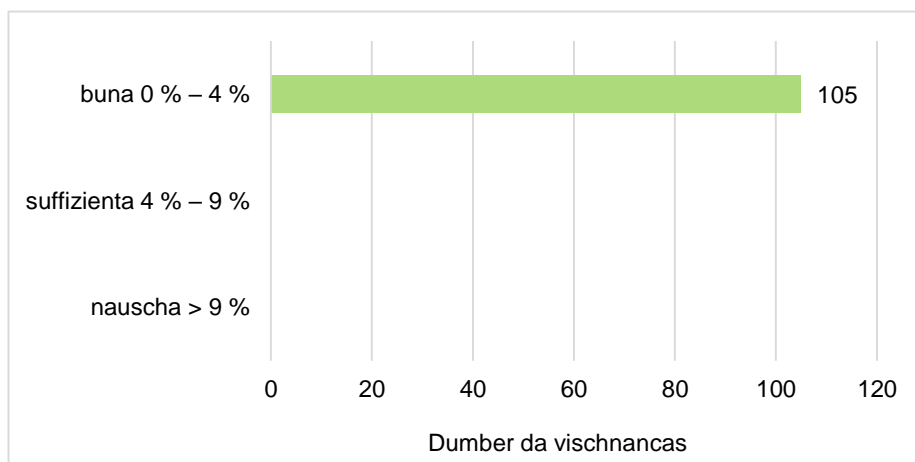

1.6.2 Quota da la grevezza da tschains en pertschient

La quota da la grevezza da tschains correspunda als custs nets dals tschains en pertschients dal retgav current. Pli bassa che la valur è, e pli gronda che la libertad d'agir è damai.

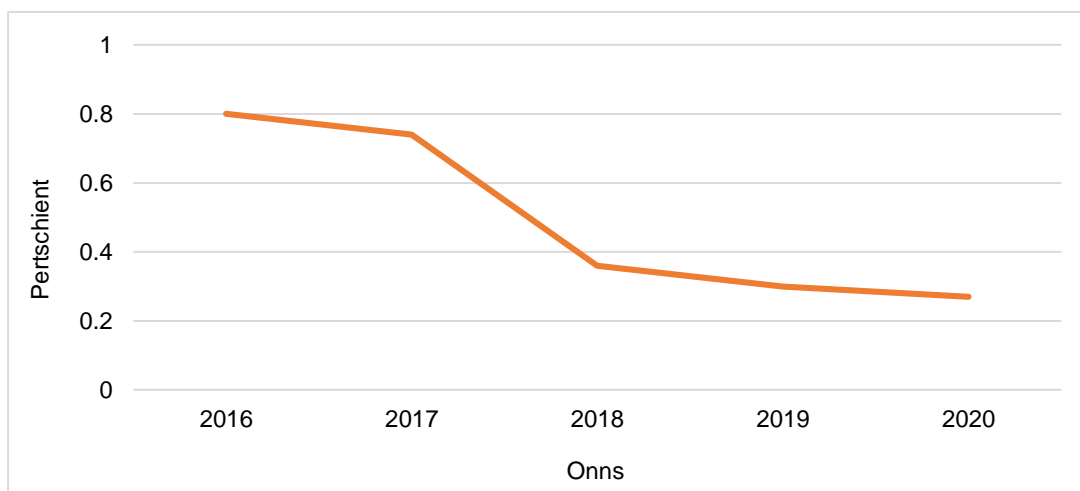
Er pervia dals conturns da tschains ch'èn vinavant historicamain bass, han tut las vischnancas gì l'onn 2020 ina buna quota da la grevezza da tschains.

Illustraziun 25: Quota da la grevezza da tschains en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020

La media da la quota da la grevezza da tschains ha importà l'onn 2020 mo 0,27 pertschient, anc ina giada in zic main che l'onn 2019 (0,3 pertschient).

Illustraziun 26: Svilup da la quota da la grevezza da tschains en pertschient (valor media da tut las vischnancas, validada tenor abitants)

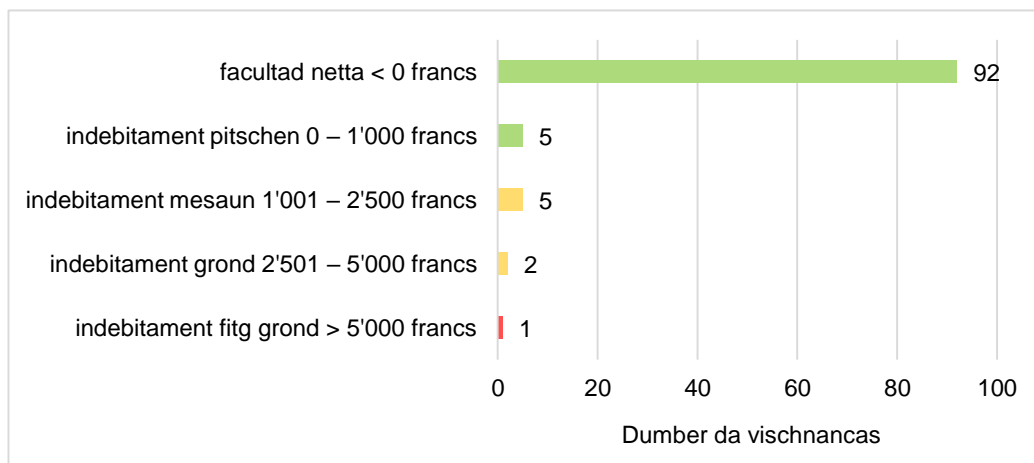
1.6.3 Debit net en francs per persuna

Sch'ins subtrahescha la facultad finanziaia dal chapital ester e sch'ins divide il resultat tras la populaziun permanenta, resulta il debit net per persuna. L'indicatur è pia ina cifra impurtanta per l'indebitament – ina valor negativa correspunda en quest connex ad ina facultad netta.

Cun 92 vischnancas ha la pli gronda part da tut las vischnancas grischunas preschentà ina facultad netta, tschintg ulteriuras vischnancas avevan in debit net mo pitschen da maximalmain 1000 francs per persuna. Mo ina vischnanca ha inditgà in debit net fitg aut da passa 5000 francs per la fin da l'onn 2020.

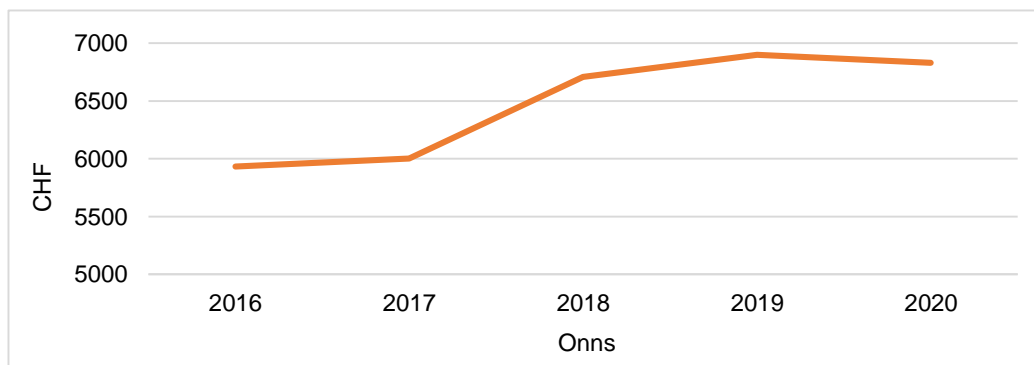

Illustraziun 27: Debit net per persuna en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020

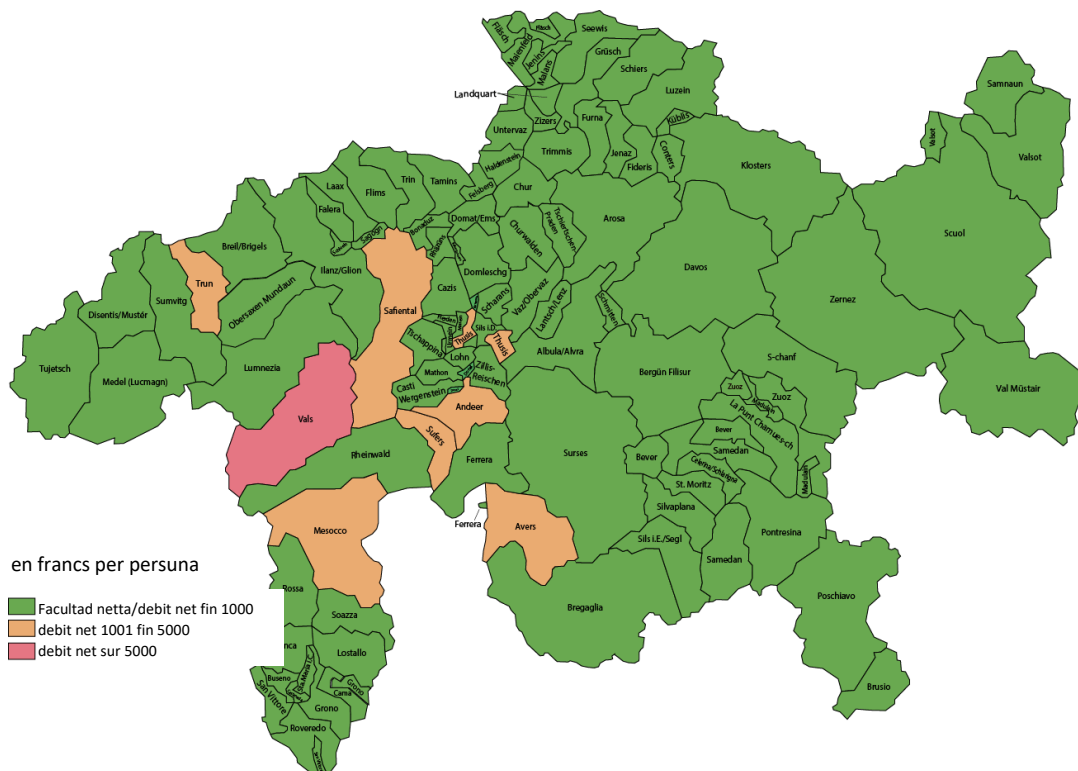
Cumpareglià cun l'onn 2019 è il debit net per persuna resp. la media da la facultad netta sa reduci levamain per 68 francs a 6830 francs.

Illustraziun 28: Svilup da la media da la facultad netta per persuna, 2016–2020

Illustraziun 29: Survista dal debit net resp. da la facultad netta per persuna en las vischnancas, 2020

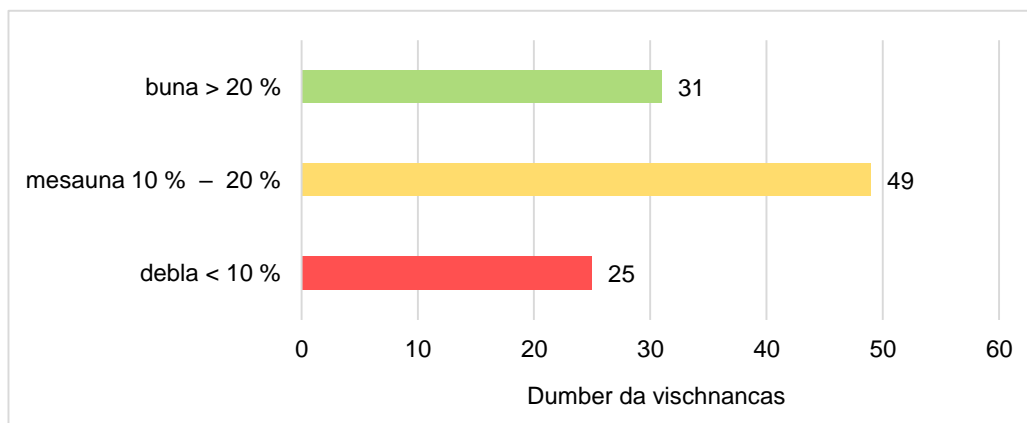

1.6.4 Quota da l'autofinanziaziun en pertschient

Quest indicatur metta l'autofinanziaziun en relaziun cun il retgav current. El mussa pia la forza finanziaria ed il spazi d'agir finanziel d'ina vischnanca.

L'onn 2020 han 31 vischnancas già ina buna quota da l'autofinanziaziun da sur 20 pertschient. Tar circa ina dunsaina da vischnancas è stada l'autofinanziaziun sut la limita da 10 pertschient dal retgav current.

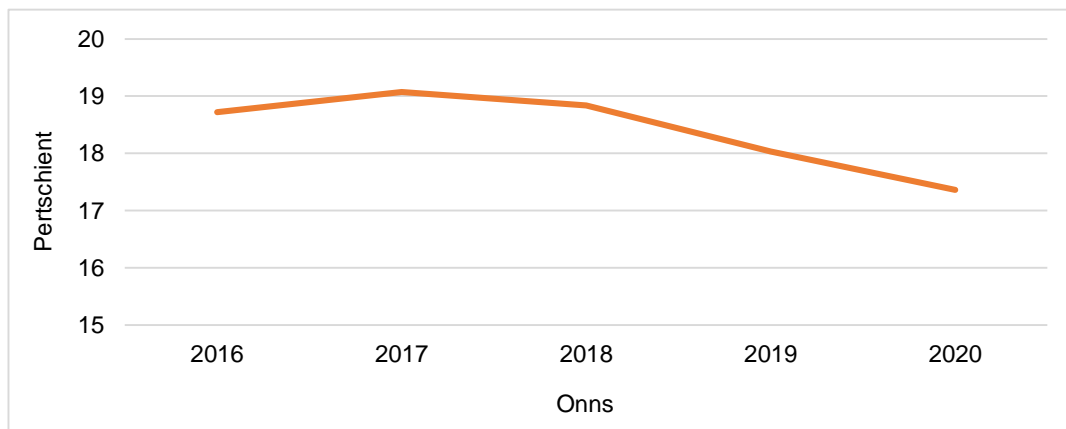
Illustraziun 30: Quota da l'autofinanziaziun en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020

La media da la quota da l'autofinanziaziun ha demussà ina tendenza levamain regressiva durant ils ultims onns, quai dentant cun differenzas relativamain pitschnas. Tranter la valur actuala da l'onn 2020 (17,36 pertschient) e la valur la pli auta dals ultims onns (2017: 19,07 pertschient) èn mo 1,71 puncts procentuals.

Illustraziun 31: Svilup da la quota da l'autofinanziaziun en pertschient (valur media da tut las vischnancas, validada tenor abitants)

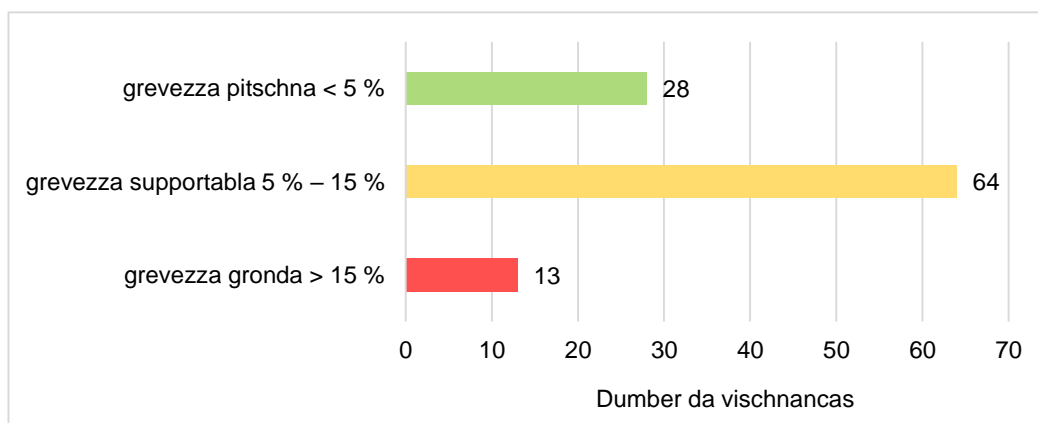
1.6.5 Quota dal servetsch da chapital en pertschient

La quota dal servetsch da chapital correspunda als custs nets dals tschains plus las amortisaziuns ordinarias en pertschients dal retgav current. Uschia è ella in indicatur impurtant per la grevezza da las finanzas da la vischnanca che resulta dals custs da chapital – pli auta che la quota è e pli pitschna ch'il spazi d'agir finanziel è.

28 vischnancas han gi l'onn 2020 ina quota dal servetsch da chapital pitschna da sut 5 pertschient. Actualmain vegn l'indicatur anc influenzà tar tschertas parts dals auts custs d'amortisaziun pervia da la midada a MAC2. La facultad administrativa bilantschada pli baud sut il sistem da rendaquint vertent MAC1 sto vegnir amortisada durant maximalmain 12 onns. Sche la durada d'amortisaziun vegn reducida sin agen giavisch, s'augmentan ils custs d'amortisaziun annuals.

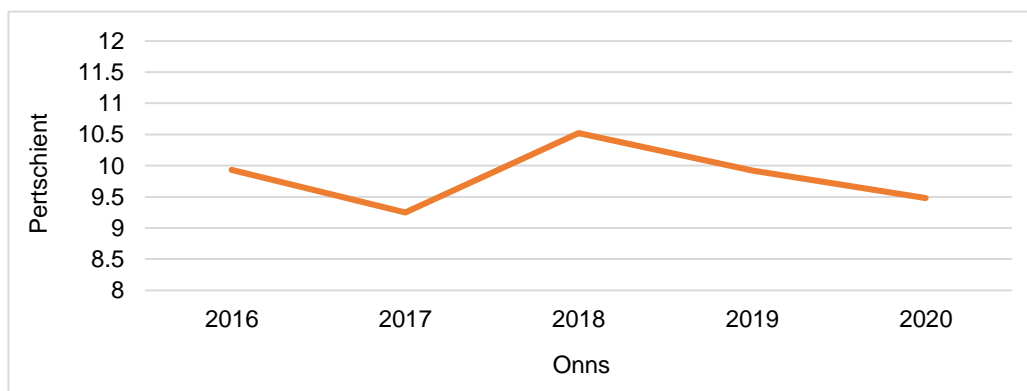

Illustraziun 32: Quota dal servetsch da chapital en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020

L'onn 2020 ha la media da la quota dal servetsch da chapital importà 9,48 pertschient, 0,42 pertschient main che l'onn precedent.

Illustraziun 33: Svilup da la quota dal servetsch da chapital en pertschient (valor media da tut las vischnancas, validada tenor abitants)

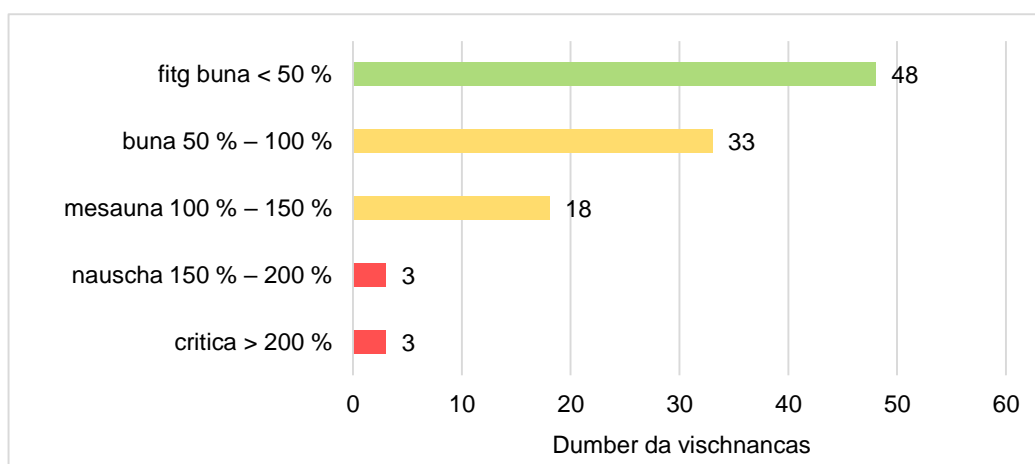

1.6.6 Quota da l'indebitament brut en pertschient

Sch'il debit brut d'ina vischnanca vegn mess en relaziun cun il retgav current, resulta la quota da l'indebitament brut. Cun questa valur po uschia vegnir giuditgada la situaziun d'indebitament.

48 da 105 vischnancas avevan l'onn 2020 ina quota da l'indebitament brut da sut 50 pertschient, quai che vala sco fitg bun. Ulteriuras 51 vischnancas èn situadas en in sector tranter 50 e 150 pertschient. Tar ina mesa dunsaina da vischnancas è questa situaziun in zic critica en quest regard.

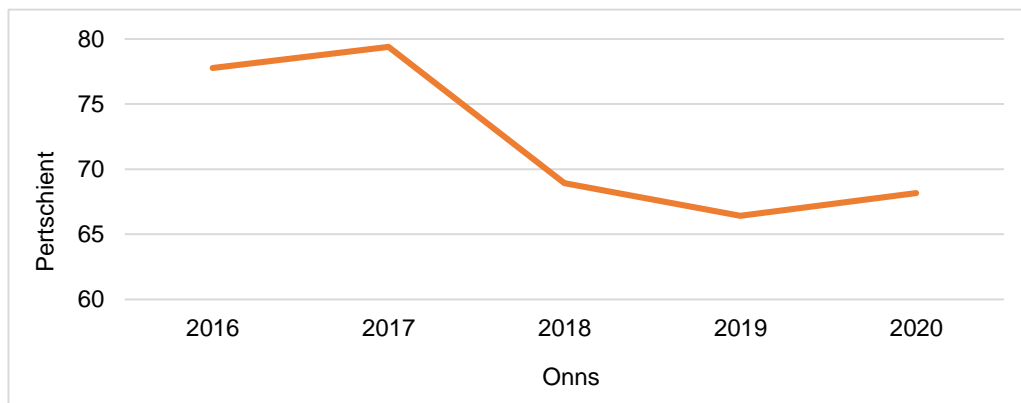
Illustraziun 34: Quota da l'indebitament brut en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020

La media da la quota da l'indebitament brut è s'augmentada levamain sin 68,15 pertschient l'onn 2020.

Illustraziun 35: Svilupp da la quota da l'indebitament brut en pertschient (valor media da tut las vischnancas, validada tenor abitants)

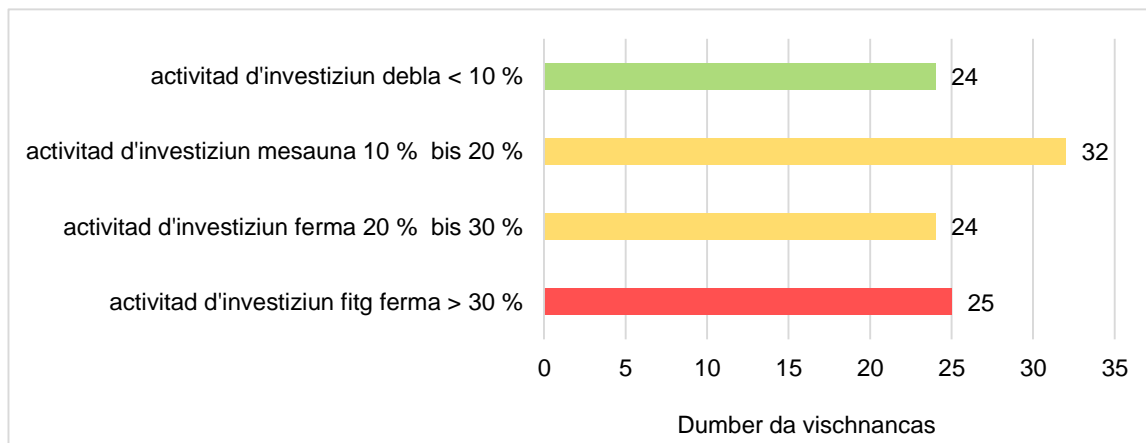

1.6.7 Quota d'investiziun en pertschient

Quest indicatur reflectescha las investiziuns bruttas en pertschiants dals custs totals consolidads. La quota d'investiziun mussa l'activitad en il sector da las investiziuns e l'influenza sin l'indebitament net. Il fatg ch'il cunfin d'activaziun per las vischnancas ha in'autezza differenta tut tenor la grondezza da la vischnanca, restrenscha cleramain la forza expressiva da la quota d'investiziun en la cumparegliaziun traversala communal.

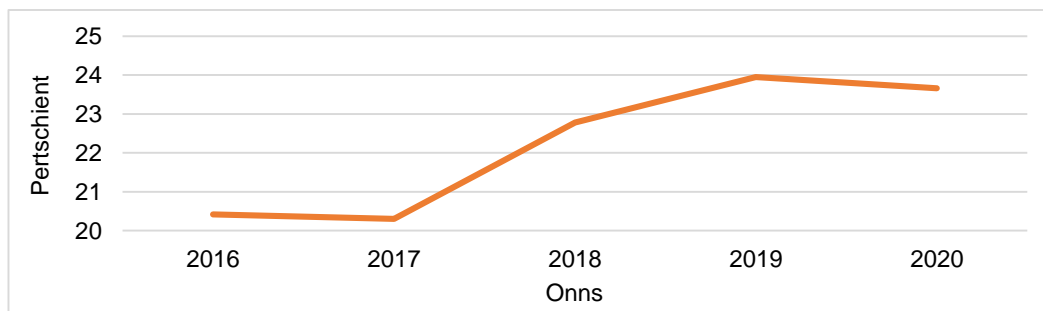
Tar 25 vischnancas ha la quota d'investiziun fatg allusiun ad in'auta activitad d'investiziun, 56 vischnancas investeschan brutto tranter 10 e 30 pertschient dals custs totals consolidads.

Illustraziun 36: Quota d'investiziun en las vischnancas grischunas, dumber da l'onn 2020

La media da la quota d'investiziun è stada cun 23,7 pertschient in pau pli bassa che l'onn precedent (24,0 pertschient).

Illustraziun 37: svilup da la quota d'investiziun en pertschient (valor media da tut las vischnancas, validada tenor abitanta u abitant)

1.7 Facit e perspectivas

Ils resultats dals quints annuals 2020 conferman la situaziun finanziaria constantamain buna da las vischnancas grischunas. Questa buna situaziun da partenza quietescha en vista a las sfidas existentas e futuras.

Sut l'aspect da la pandemia da corona che dura gia dus onns poi bain surprendre sin l'emprima eglia, quant pauc visibla che sia influenza è fin ussa sin las finanzas communalas. Las mesiras per dumagnar la pandemia absorbeschan bleras resursas persunalas sin plaun da las vischnancas, en ils quints annuals èn percenter sa mussads fin ussa mo pitschens effects.

Las vischnancas han budgetà precautamain ils retgavs fiscals per il segund onn da pandemia 2021. En vista als preventivs 2022 è quai però gia puspè vegnì curregì vers ensi en bleras vischnancas. Sco quai ch'i para han numerusas vischnancas pudì profitar l'onn passà dals effects da recuperaziun economics, schebain er en ina dimensiun pulit differenta pervia da lur situaziun economica da partenza fermamain diversa. Custs ch'èn vegnids chaschunads directamain da la pandemia han pertutgà parzialmain er il plaun communal durant ils ultims dus onns; singulas vischnancas han prendì mesiras punctualas per mitigiar las consequenzas economicas, autras han gì da sa participar als custs u a las entradas pli pitschnas da las instituziuns da sanadad. Puspè autras han badà en ina moda fermamain surproorzionala las perditas d'entradas pervia da las restricziuns internaziunalas da viagar ch'èn adina puspè vegnidas decretadas e pervia da las numerusas annullaziuns d'occurrentas grondas. Fin ussa ha la pandemia però tuttina pudì vegnir dumagnada fitg bain ord vista da las finanzas communalas.

Las numerusas reducziuns dal pe da taglia per il cumenzament da quest onn pon er vegnir vesidas sco indizi che bleras vischnancas guardan cun in tschert optimissem sin ils proxims onns. Anc n'èsi betg pussaivel da giuditgar las consequenzas da la pandemia a media fin a lunga vista e las midadas economicas e socialas che quellas chaschunan. Gist en vischnancas cun obligaziuns financialas pli grondas vali da drizzar er vinavant in'egliada sin la situaziun inflaziunara actuala en ils conturns e sin pussaivels augments dals tschains. In agir en moda prospectiva, cun previsiun e cun buna mesira vegn ad esser dumandà er en l'avegnir per dumagnar las sfidas.

Amt für Gemeinden Graubünden
Uffizi da vischnancas dal Grischun
Ufficio per i comuni dei Grigioni

1.8 Aggiunta: Indicatur da finanzas da las vischnancas 2020

La survista dals indicatur da finanzas 2020 da tut las vischnancas grischunas
chattais Vus sut link.

2. Mussavia per preparar e per manar tras radunanzas communalas

En 90 da las actualmain 101 vischnancas grischunas han lieu regularmain radunanzas communalas. La realisaziun d'ina radunanza communalala en moda giuridicamain ed ordinariamain correcta è en mintga cas ina incumbensa pretensiusa. La realisaziun correcta d'ina votaziun durant la radunanza po daventar ina sfida ed esser fitg complexa, sch'i èn avant maun differentas propostas materialas e propostas davart l'urden. Betg da rar e gist er en l'ardur dal cumbat poi dar intschertezzas en chausa che mettan sut squitsch las persunas che mainan la radunanza. Radunanzas realisadas en moda legala gidan essenzialmain ch'in resultat vegn er acceptà; l'agir correct serva en quest connex er a la pasch giuridica entaifer la vischnanca.

Gia diversas giadas han las vischnancas drizzà lur giavisch a nus da survegnir in tschert agid en quest regard. Quest giavisch vuessan nus ademplir. Pervia da quai planisain nus d'edir in **mussavia per realisar radunanzas communalas** (en spezial concernent la procedura da votaziun). Quel duai cuntegnair ina survista da las directivas decisivas sco er recumandaziuns da la pratica. La publicaziun dal mussavia è planisada per la segunda mesadad da l'onn 2023.

Nus ans stentain d'edir in document che tegna uschè bain sco pussaivel quint da la pratica. Per che quai haja success, duvrain nus Voss agid. Gugent As vuessan nus dumandar, sch'i èn sa mussads champs problematici u intschertezzas durant las radunanzas communalas en Vossa vischnanca, ils quals duessan vegnir tractads en il mussavia.

Concretamain ans interesseschon intschertezzas u craps da stgarpitsch ch'èn sa mussads durant las suandantas fasas:

A. Preparaziun da la radunanza

Hai dà intschertezzas concernent acziuns che han precedì ina radunanza?

Imaginablas fissan en quest connex p.ex. dumondas concernent la publicaziun, ils termins, il tractandament u la redacziun/la consegna d'ina missiva en scrit, concernent la controlla d'access, l'access ed il plazzament da persunas senza dretg da votar, concernent intschertezzas davart il spustament/l'annullaziun d'ina radunanza, dumondas da l'infrastructura, davart las circumstanzas da las mesiras d'infurmaziun precedentas da las autoritads e.u.v.

B. Realisaziun da la radunanza

Hai dà intschertezzas concernent la realisaziun d'ina radunanza?

Imaginablas fissan en quest connex las modalitads da la debatta d'ina fatschenta (debatta d'entrada, revocaziun d'ina fatschenta modalitads da la furmaziun d'opiniun, intermediaziun d'infurmaziuns tras las autoritads/tras terzs, giavischs da persunas senza dretg da votar da s'exprimer en chaussa, privaziun dal pled), tractament da propostas (propostas davart l'urden, propostas en chaussa, dumondas da midar la fatschenta tras la radunanza), acziuns da las collavuraturas e dals collavuratur da las medias e.u.v.

C. Realisaziun da votaziuns

Hai dà intschertezzas concernent la procedura da votaziun?

Imaginablas fissan en quest connex p.ex. la nominaziun e las acziuns dals dumbravuschs, la confruntaziun da propostas, la rectificaziun da subpropostas, l'eruida dals resultats da la votaziun (dumbraziun en cas d'ina votaziun averta u d'ina votaziun en scrit, dumondas da la maiortad, controlla e tractament dals cedels da votar), la publicaziun dals resultats da la votaziun e.u.v.

Per comunicaziuns en chaussa u per auters renviaments utils fin la fin da zercladur 2022 essan nus engraziavels. Vossas inoltraziuns pudais Vus trametter gugent per e-mail a noss manader da la surveglianza da las vischnancas Damian Manser (damian.manser@afg.gr.ch) u per posta a l'Uffizi da vischnancas. Per dumondas As stat Damian Manser (er per telefon: 081 257 23 82) gugent a disposiziun.

Nus ans legrain d'udir da Vus!

Uffizi da vischnancas dal Grischun
Rosenweg 4
7001 Cuir
Tel. +41 81 257 23 91
E-mail: info@afg.gr.ch
www.afg.gr.ch